

ДУ «Інститут економіки та
прогнозування» НАН України

Секретаріат Ради підприємців при
Кабінеті Міністрів України

Інститут демографії та
соціальних досліджень
імені М.В. Птухи НАН України

Інститут економіки промисловості
НАН України

Державний Науково-дослідний
інститут інформатизації та
моделювання економіки

Інститут кібернетики
імені В.М. Глушкова НАН України

Український інститут науково-
технологічної та економічної
експертизи

Інститут еволюційної економіки

The Bleyzer Foundation

МІНІСТЕРСТВО
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
І ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Україна:

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

КОНСЕНСУС-ПРОГНОЗ
соціально-економічного
розвитку Донецької та
Луганської областей
на 2018-2021 роки

ДОДАТКОВИЙ
ВИПУСК **2018 рік**

«Україна: перспективи розвитку. Консенсус-прогноз соціально-економічного розвитку Донецької та Луганської областей на 2018-2021 роки» – додатковий випуск періодичного видання Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Консенсус-прогноз соціально-економічного розвитку Донецької та Луганської областей на 2018-2021 роки ґрунтується на консультаціях та дискусіях з експертами й опитуваннях, проведених у травні 2018 року.

Просимо звернути увагу на те, що всі прогнозні показники, надані учасниками семінару, не є офіційними прогнозами установ, а лише експертними оцінками фахівців.

Ми висловлюємо щиру подяку всім спеціалістам, які брали участь у цій роботі.

У підготовці випуску брали участь:

Наталія Горшкова

Валерія Войтенко

Людмила Хмельюк

Електронна адреса: lkhmelyuk@me.gov.ua

Контактні телефони: (044) 253-74-72

При використанні матеріалів посилання на джерело обов'язкове.

© Міністерство економічного розвитку і торгівлі України

ЗМІСТ

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ за 2014–2017 РОКИ	4
ПРОГНОЗ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ на 2018–2021 РОКИ	6
ПРОГНОЗНІ ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ на 2018–2021 РОКИ (УСЕРЕДНЕНІ)	9
РИЗИКИ НА 2018–2021 РОКИ	14
РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ	18

Міністерство економічного розвитку і торгівлі України проводить роботу з макроекономічної оцінки наслідків конфлікту на сході країни, аналізу економічних тенденцій розвитку Донецької та Луганської областей (на підконтрольних Уряду територіях Донецької та Луганської областей), ризиків та викликів на шляху подальшого розвитку цих областей у контексті загальнонаціонального розвитку.

Консенсус-прогноз соціально-економічного розвитку Донецької та Луганської областей на 2018–2021 роки¹ розраховано на базі матеріалів, наданих експертами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, Секретаріату Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України, Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, Інститут економіки промисловості НАН України, Державний Науково-дослідний інститут інформатизації та моделювання економіки, Інститут кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України, Український інститут науково-технологічної та економічної експертизи, Інститут еволюційної економіки та The Bleyzer Foundation.

Розрахунки прогнозних показників для Донецької та Луганської областей на 2018-2021 роки, надані експертами, були виконані, виходячи зі значень, наведених у виданні «Україна: перспективи розвитку. Консенсус-прогноз» (Квітень 2018), що підготовлено на базі опитування експертів, проведеного у березні 2018 року. Повна версія видання розміщена на сайті за посиланням <https://goo.gl/HgNeRc>.

Для підготовки консенсус-прогнозу організаціями-учасниками семінару були надані такі матеріали:

- * прогноз показників розвитку Донецької та Луганської областей на 2018 – 2021 роки (наведені у табл. 4);
- * експертна оцінка ризиків на 2018–2021 роки (наведені у табл. 8);
- * відповіді на запитання анкети щодо розвитку Донецької та Луганської областей у середньо- та довгостроковій перспективі.

¹ Прогнозні розрахунки показників Донецької та Луганської областей здійснювалися для підконтрольної території (без урахування частини зони проведення антитерористичної операції), з огляду на наявну статистичну базу.

Таблиця 1

Основні економічні показники розвитку Донецької та Луганської областей та України за 2014–2017 роки

Показник	Період	2014 звіт	2015 звіт	2016 звіт	2017 звіт
Україна					
ВВП (у % до попереднього року)		-6,6	-9,8	2,4	2,5
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		89,9	87,0	102,8	100,4
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		102,2	95,2	106,3	97,3
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		124,9	143,3	112,4	113,7
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		9,3	9,1	9,3	9,5
Донецька область					
ВРП (у % до попереднього року)		-32,9	-38,7	-0,9	x*
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		68,5	65,4	106,4	89,1
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		93,0	64,9	108,3	102,2
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		122,0	146,9	111,6	115,9
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		11,0	13,8	14,1	14,6
Луганська область					
ВРП (у % до попереднього року)		-39,0	-52,3	18,0	x*
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		58,0	34,0	139,0	69,0
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		79,8	77,8	119,3	97,6
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		125,2	138,8	110,7	114,9
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		11,4	15,6	16,0	16,6

* - відповідно до проекту плану державних статистичних спостережень на 2018 рік, розміщеного на офіційному сайті Держстату, попередні дані за 2017 рік щодо індексів фізичного обсягу валового регіонального продукту орієнтовно буде оприлюднено 9 липня 2018 року.

Таблиця 2

Динаміка прогнозу на 2017 рік

	2017 звіт	Прогноз на 2017 рік станом на: 09/2017	Відхилення 09 2017 / звіт
Україна			
ВВП (у % до попереднього року)	2,5	1,8	-0,7 в.п.
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)	100,4	101,4	+1,0 в.п.
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)	97,3	101,7	+4,4 в.п.
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)	113,7	111,2	-2,5 в.п.
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років	9,5	9,3	-0,2 в.п.
Донецька область			
ВРП (у % до попереднього року)	х*	-0,9	х
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)	89,1	97,1	+8,0 в.п.
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)	102,2	101,7	-0,5 в.п.
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)	115,9	111,5	-4,4 в.п.
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років	14,6	15,1	+0,5 в.п.
Луганська область			
ВРП (у % до попереднього року)	х*	-1,5	х
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)	69,0	100,3	+31,3 в.п.
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)	97,6	103,3	+5,7 в.п.
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)	114,9	111,1	-3,8 в.п.
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років	16,6	16,1	-0,5 в.п.

ПРОГНОЗ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ НА 2018–2021 РОКИ

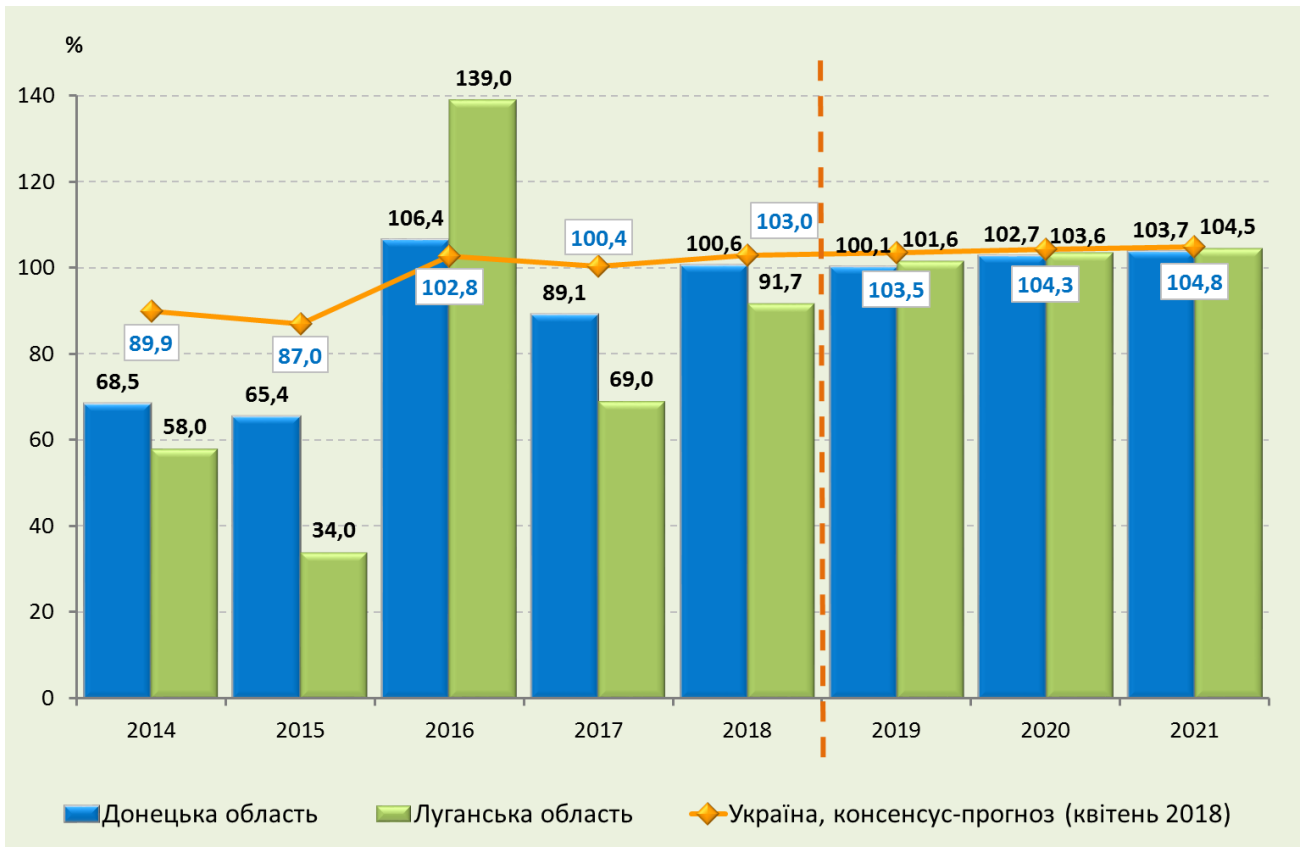
До Вашої уваги пропонується другий варіант консенсус-прогнозу показників економічного розвитку Донецької та Луганської областей на 2018-2021 роки, розраховані на базі матеріалів, представлених учасниками опитування (табл. 4).

Методологічні пояснення до розрахунків прогнозних показників для Донецької та Луганської областей

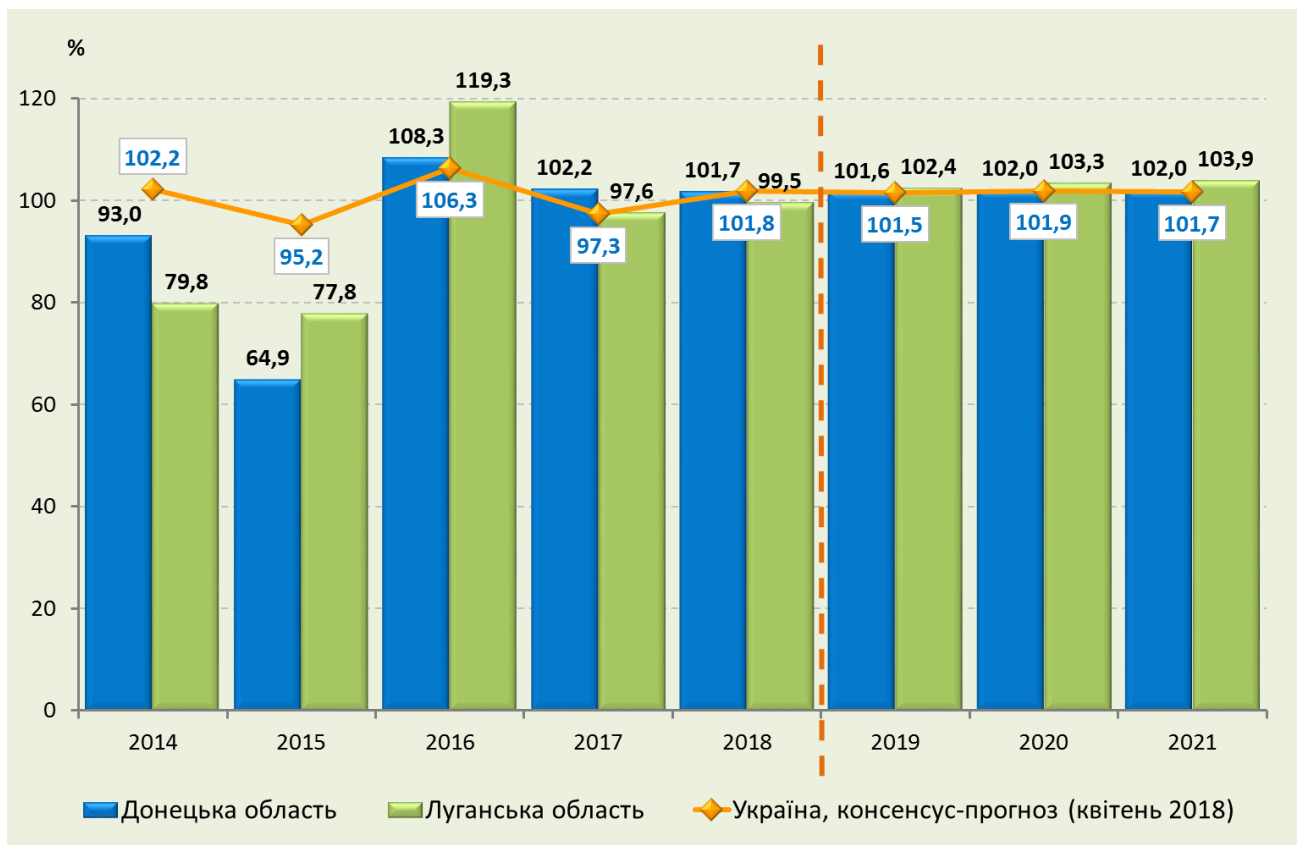
Середні (консенсусні) значення темпів зростання/зниження прогнозованих показників розраховані як середнє геометричне відповідних показників, наданих усіма організаціями.

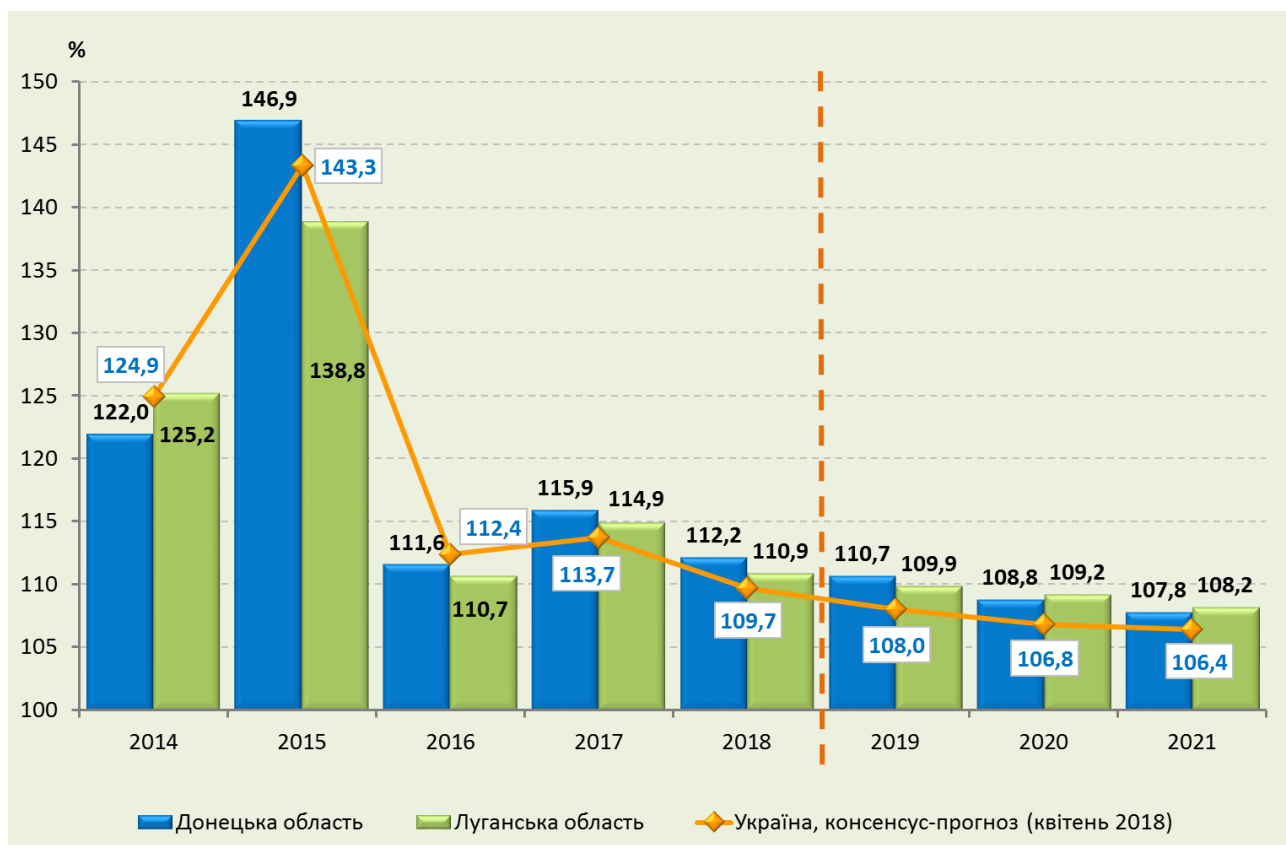
Рис. 1. Зміна реального ВВП (ВРП)
(на 2017 і 2018 рік – очікування, на 2019-2021 роки – прогноз)

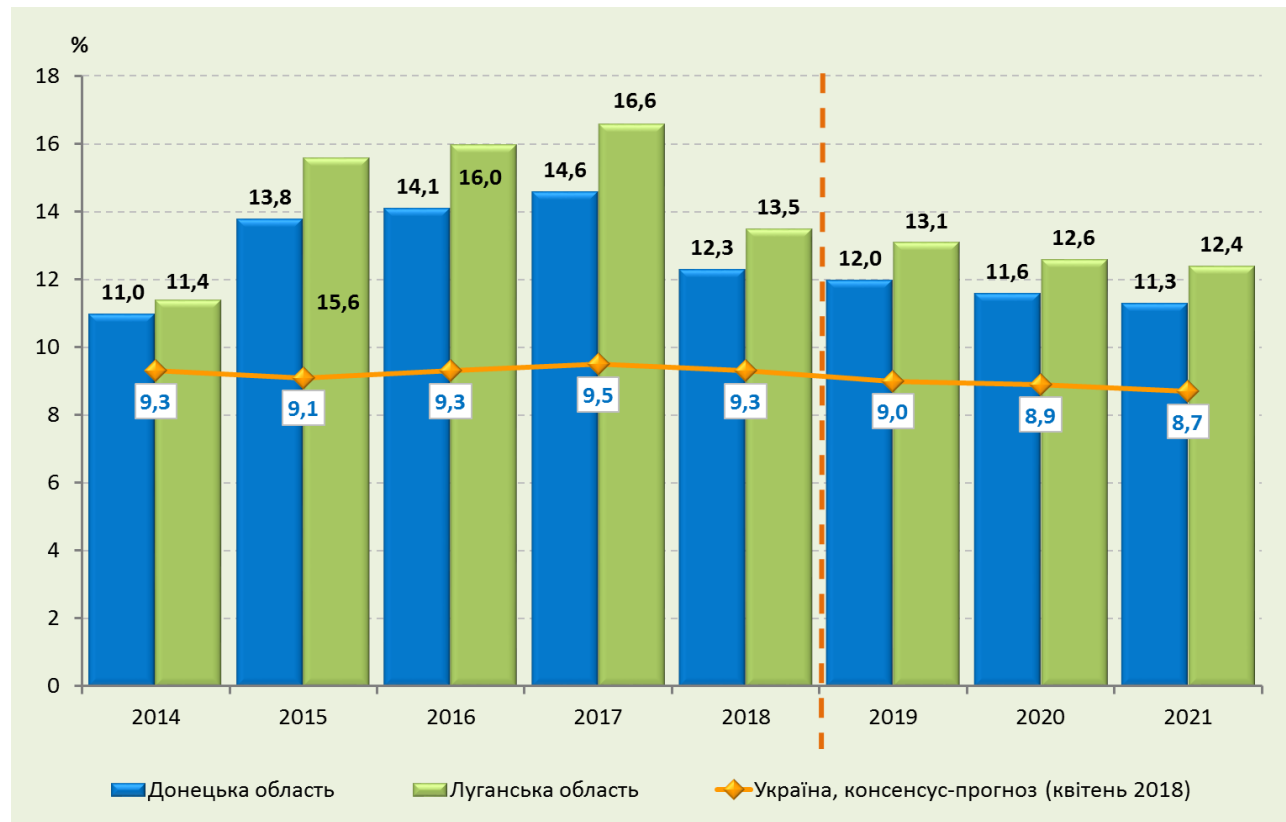
Рис. 2. Індекс промислової продукції
(на 2018 рік – очікування, на 2019-2021 роки – прогноз)

Рис. 3. Індекс обсягів сільськогосподарського виробництва
(на 2018 рік – очікування, на 2019-2021 роки – прогноз)

**Рис. 4. Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)
(на 2018 рік – очікування, на 2019-2021 роки – прогноз)**

**Рис. 5. Рівень безробіття населення (за методологією МОП)
(на 2018 рік – очікування, на 2019-2021 роки – прогноз)**

ПРОГНОЗНІ ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ 2018–2021 РОКИ (УСЕРЕДНЕНІ)

За результатами розрахунків консенсусної оцінки встановлено, що у більшості експертів при прогнозуванні основних показників розвитку економіки Донецької та Луганської областей не простежується спільного бачення розвитку цих регіонів. Серед представлених експертами прогнозів суттєві розбіжності спостерігаються у кожному році. А максимальні оцінки припадають в основному на 2021 рік. Окрім того, за результатами розрахунків консенсусної оцінки показників, які характеризують виробничу сферу в областях – промисловість, сільське господарство та, як наслідок ВРП, виявлено суттєве відхилення порівняно з відповідними показниками по Україні.

Таблиця 3

Узагальнений прогноз для України на 2018-2021 роки (станом на квітень 2018 року)

Показник	Період	2018 очікуване		2019		2020			2021		
		Середнє	Середнє	MIN	MAX	Середнє	MIN	MAX	Середнє	MIN	MAX
Україна²											
ВВП (у % до попереднього року)		103,2	103,1	102,0	103,5	103,3	102,0	104,0	104,0	102,0	106,0
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		103,0	103,5	102,0	106,0	104,3	102,5	105,0	104,8	103,0	107,0
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		101,8	101,5	100,9	104,0	101,9	101,3	102,6	101,7	101,5	102,5
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		109,7	108,0	105,0	112,0	106,8	105,0	109,0	106,4	105,0	109,0
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		9,3	9,0	8,1	9,6	8,9	8,2	9,4	8,7	8,0	9,2

Таблиця 4

Консенсус-прогноз на 2018-2021 роки

Показник	Період	Україна	Донецька область			Луганська область		
			Середнє	MIN	MAX	Середнє	MIN	MAX
на 2018 рік								
ВВП (у % до попереднього року)		103,2	101,1	96,5	102,2	96,3	85,0	102,3
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		103,0	100,6	91,0	106,5	91,7	68,0	114,6
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		101,8	101,7	100,1	105,1	99,5	83,0	113,0
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		109,7	112,2	110,0	116,0	110,9	109,5	112,5
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		9,3	12,3	9,3	15,1	13,5	9,5	18,1

² Прогнозні показники в цілому для України, зазначені у цій таблиці та надалі, наведені, виходячи зі значень, опублікованих у виданні «Україна: перспективи розвитку. Консенсус-прогноз» (Квітень 2018), що підготовлено на базі опитування експертів, проведеного у березні 2018 року. Повна версія видання розміщена на сайті за посиланням <https://goo.gl/HgNeRc>.

Показник	Період	Україна	Донецька область			Луганська область		
			Середнє	MIN	MAX	Середнє	MIN	MAX
на 2019 рік								
ВВП (у % до попереднього року)		103,1	101,6	98,0	103,8	101,5	98,0	105,2
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		103,5	100,1	81,0	107,7	101,6	80,0	116,0
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		101,5	101,6	100,0	104,5	102,4	95,0	114,0
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		108,0	110,7	109,0	114,0	109,9	108,7	111,1
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		9,0	12,0	9,0	15,0	13,1	9,2	18,0
на 2020 рік								
ВВП (у % до попереднього року)		103,3	102,2	100,1	103,4	101,6	100,1	102,7
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		104,3	102,7	95,0	107,2	103,6	95,0	115,0
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		101,9	102,0	100,4	103,6	103,3	100,0	115,0
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		106,8	108,8	107,0	110,5	109,2	106,9	112,0
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		8,9	11,6	9,0	14,9	12,6	8,8	17,9
на 2021 рік								
ВВП (у % до попереднього року)		104,0	102,5	100,5	103,8	102,0	100,5	102,9
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		104,8	103,7	99,0	107,5	104,5	99,0	116,0
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		101,7	102,0	100,7	103,5	103,9	100,5	118,2
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		106,4	107,8	105,0	110,0	108,2	105,1	111,0
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		8,7	11,3	8,5	15,0	12,4	8,5	18,0

Таблиця 5

Динаміка прогнозу на 2018-2019 роки

Показник	Період	на 2018 рік			на 2019 рік		
		09/2017	05/2018	Відхилення (05 2018 до 09/2017)	09/2017	05/2018	Відхилення (05 2018 до 09/2017)
Україна							
ВВП (у % до попереднього року)		3,0	3,2	+0,2 в.п.	3,6	3,1	-0,5 в.п.
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		103,9	103,0	-0,9 в.п.	104,6	103,5	-1,1 в.п.
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		101,0	101,8	+0,8 в.п.	101,3	101,5	+0,2 в.п.
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		107,0	109,7	+2,7 в.п.	105,9	108,0	+2,1 в.п.
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		9,1	9,3	+0,2 в.п.	8,9	9,0	+0,1 в.п.
Донецька область							
ВРП (у % до попереднього року)		2,6	1,1	-1,5 в.п.	3,1	1,6	-1,5 в.п.
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		103,5	100,6	-2,9 в.п.	103,5	100,1	-3,4 в.п.
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		103,3	101,7	-1,6 в.п.	103,4	101,6	-1,8 в.п.
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		110,4	112,2	+1,8 в.п.	107,6	110,7	+3,1 в.п.
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		13,8	12,3	-1,5 в.п.	12,5	12,0	-0,5 в.п.
Луганська область							
ВРП (у % до попереднього року)		2,1	-3,7	-5,8 в.п.	2,5	1,5	-1,0 в.п.
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		106,2	91,7	-14,5 в.п.	106,7	101,6	-5,1 в.п.
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		104,7	99,5	-5,2 в.п.	104,9	102,4	-2,5 в.п.
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		109,4	110,9	+1,5 в.п.	107,9	109,9	+2,0 в.п.
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		15,3	13,5	-1,8 в.п.	14,7	13,1	-1,6 в.п.

Таблиця 6

Динаміка прогнозу на 2020-2021 роки

Показник	Період	на 2020 рік			на 2021 рік
		09/2017	05/2018	Відхилення (05 2018 до 09/2017)	05/2018
Україна					
ВВП (у % до попереднього року)		4,0	3,3	-0,7 в.п.	4,0
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		105,0	104,3	-0,7 в.п.	104,8
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		101,7	101,9	+0,2 в.п.	101,7
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		105,0	106,8	+1,8 в.п.	106,4
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		8,5	8,9	+0,4 в.п.	8,7
Донецька область					
ВРП (у % до попереднього року)		4,0	2,2	-1,8 в.п.	2,5
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		104,1	102,7	-1,4 в.п.	103,7
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		103,4	102,0	-1,4 в.п.	102,0
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		106,5	108,8	+2,3 в.п.	107,8
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		11,1	11,6	+0,5 в.п.	11,3
Луганська область					
ВРП (у % до попереднього року)		3,1	1,6	-1,5 в.п.	2,0
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		106,7	103,6	-3,1 в.п.	104,5
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		105,4	103,3	-2,1 в.п.	103,9
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		106,8	109,2	+2,4 в.п.	108,2
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		13,4	12,6	-0,8 в.п.	12,4

Таблиця 7

Відхилення прогнозів на 2018-2021 роки

Показник	Період	Прогноз на 2018	Прогноз на 2019	Відхилення (2019 від 2018)	Прогноз на 2020	Відхилення (2020 від 2019)	Прогноз на 2021	Відхилення (2021 від 2020)
Україна								
ВВП (у % до попереднього року)		3,2	3,1	-0,1 в.п.	3,3	+0,2 в.п.	4,0	+0,7 в.п.
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		103,0	103,5	+0,5 в.п.	104,3	+0,8 в.п.	104,8	+0,5 в.п.
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		101,8	101,5	-0,3 в.п.	101,9	+0,4 в.п.	101,7	-0,2 в.п.
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		109,7	108,0	-1,7 в.п.	106,8	-1,2 в.п.	106,4	-0,4 в.п.
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		9,3	9,0	-0,3 в.п.	8,9	-0,1 в.п.	8,7	-0,2 в.п.
Донецька область								
ВРП (у % до попереднього року)		1,1	1,6	+0,5 в.п.	2,2	+0,6 в.п.	2,5	+0,3 в.п.
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		100,6	100,1	-0,5 в.п.	102,7	+2,6 в.п.	103,7	+1,0 в.п.
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		101,7	101,6	-0,1 в.п.	102,0	+0,4 в.п.	102,0	-
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		112,2	110,7	-1,5 в.п.	108,8	-1,9 в.п.	107,8	-1,0 в.п.
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		12,3	12,0	-0,3 в.п.	11,6	-0,4 в.п.	11,3	-0,3 в.п.
Луганська область								
ВРП (у % до попереднього року)		-3,7	1,5	+5,2 в.п.	1,6	+0,1 в.п.	2,0	+0,4 в.п.
Індекс продукції промисловості (у % до попереднього року)		91,7	101,6	+1,9 в.п.	103,6	+2,0 в.п.	104,5	+0,9 в.п.
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва (у % до попереднього року)		99,5	102,4	+2,9 в.п.	103,3	+0,9 в.п.	103,9	+0,6 в.п.
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року)		110,9	109,9	-1,0 в.п.	109,2	-0,7 в.п.	108,2	-1,0 в.п.
Рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення віком 15-70 років		13,5	13,1	-0,4 в.п.	12,6	-0,5 в.п.	12,4	-0,2 в.п.

Ризики на 2018–2021 роки

Оцінка ризиків здійснювалась за трьома критеріями: ймовірність реалізації конкретного ризику та вплив ризику на економіку Донецької та Луганської областей й на Україну в цілому.

Оцінка реалізації ризиків та їх впливу проводилася за такою шкалою.

Оцінка ймовірності реалізації явища	Оцінка впливу явища на економіку Донецької та Луганської областей та України
Значна ймовірність (50–70%) прояву ризику – 3	Значний вплив – 3
Середня ймовірність (20–49%) прояву ризику – 2	Помірний вплив – 2
Мала ймовірність (менше 20%) прояву ризику – 1	Незначний вплив – 1
Ризик не є ймовірним – 0	Вплив відсутній – 0

На основі наданих матеріалів було розраховано інтегральну оцінку ризиків як добуток оцінок ймовірності реалізації явища та впливу явища на економіку Донецької та Луганської областей та України, зважений на кількість респондентів.

Максимальна консенсус-оцінка ризиків має інтегральну оцінку 9.

Всі ризики / явища було поділено на шість груп та розраховано усереднену інтегральну оцінку групи.

Групи ризиків / явищ	Інтегральна оцінка ризиків для Донецької та Луганської областей	Інтегральна оцінка ризиків для України
Геополітичні та зовнішні ризики	5	5
Політичні ризики	5	4
Економічні ризики	6	5
Соціальні ризики	7	6
Екологічні ризики	8	5
Інституційні ризики	7	5

Серед представлених груп ризиків на 2018-2021 роки найвищі усереднені інтегральні оцінки експерти надали: 8 для Донецької та Луганської областей – групі екологічних ризиків 6 для України – групі соціальних ризиків.

Серед ризиків наведених в групі **екологічних ризиків** найвищі інтегральну оцінку експерти віддали ризикам:

- «забруднення атмосферного повітря та ґрунтів хімічними продуктами вибухів боєприпасів» (інтегральна оцінка 9 (максимальна) для Донецької та Луганської областей та 6 для України);
- «затоплення шахт та вихід токсичних шахтних вод на поверхню, проникнення у підземні води» (інтегральна оцінка 8 для Донецької та Луганської областей та 6 для України).

Найбільш ймовірним серед **соціальних ризиків** експерти вважають такий:

- «зниження чисельності населення, висока смертність, низька народжуваність та від'ємна чиста регіональна міграція» (інтегральна оцінка 8 для Донецької та Луганської областей та 7 для України).

Поряд з соціальними ризиками для Донецької та Луганської областей висока інтегральна оцінка (7 балів) надана **інституційним ризикам**. Серед ризиків наведених в групі інституційних ризиків найвищу інтегральну оцінку 7 балів експерти віддали:

- «зниження якості освіти в регіоні внаслідок наявності комплексних проблем пов'язаних з трудовою міграцією, ускладненим доступом до навчальних закладів та перманентними військовими діями».

На фоні досить складних умов та загроз функціонування економіки Донецької та Луганської областей та вітчизняної економіки за оцінками експертів високе місце (інтегральна оцінка 6 для Донецької та Луганської областей та 5 для України) посіли **економічні ризики**.

Найвищі інтегральні оцінки серед економічних ризиків мають ризики пов'язані з інвестиційною діяльністю в регіоні «Збереження низької інвестиційної привабливості Донецької та Луганської областей» (8 балів) та «Відсутність нових масштабних інвестиційних проектів розвитку на території Донецької та Луганської областей» (7 балів). Для України в цілому як і для областей серед економічних ризиків найвища інтегральна оцінка (5 балів) надана інвестиційним ризикам та ризику «дефіцит енергетичних ресурсів в країні (у т.ч. вугілля)».

Для Донецької та Луганської областей, як і для України, **політичні, геополітичні та зовнішні ризики** за результатами проведеного опитування, посіли останнє місце, усереднена інтегральна оцінка по цих групах склала 5 балів.

Серед цих груп, в умовах існуючої геополітичної напруги та збереження структурних проблем в економіці країни та в регіоні за оцінками експертів значними (інтегральна оцінка 6) є наступні ризики / явища:

- «посилення гібридних загроз національній безпеці України, у т.ч. активне військове протистояння на сході країни»;
- «збільшення бар'єрів торгівлі та інвестицій між Росією та Україною, зокрема через введення санкцій»;
- «відсутність політики щодо перспектив реінтеграції та розвитку Донецької та Луганської областей».

Водночас для України **політичні ризики** отримали найнижчу інтегральну оцінку 4 бали.

Таблиця 8

Інтегральна оцінка впливу ризиків на економіку Донецької та Луганської областей та України на 2018–2021 роки у травні 2018 року

Ризики / явища	Оцінка вірогідності реалізації явища	Оцінка впливу явища на економіку областей	Оцінка впливу явища на економіку України	Інтегральна оцінка ризиків для областей	Інтегральна оцінка ризиків для України
Геополітичні та зовнішні ризики					
Посилення гібридних загроз національній безпеці України, у т.ч. активне військове протистояння на сході країни	2	3	2	5	5
Збільшення бар'єрів торгівлі та інвестицій між РФ та Україною, зокрема через введення санкцій	3	2	2	6	6
Неотримання запланованого фінансування від міжнародних донорів	2	2	2	4	3
Політичні ризики					
Відсутність політики щодо перспектив реінтеграції та розвитку Донецької та Луганської областей	2	3	2	6	4
Посилення протестних настроїв серед населення країни/регіону	2	2	2	4	4
Економічні ризики					
Відсутність стимулів збільшення диверсифікації зовнішніх ринків та виробництва	2	2	2	5	4
Збереження низької інвестиційної привабливості Донецької та Луганської областей	3	3	2	8	5
Відсутність нових масштабних інвестиційних проектів розвитку на території Донецької та Луганської областей	3	3	2	7	5
Дефіцит енергетичних ресурсів в країні (у т.ч. вугілля)	2	2	2	5	5
Соціальні ризики					
Зниження чисельності населення, висока смертність, низька народжуваність та від'ємна чиста регіональна міграція	3	3	2	8	7
Зростання безробіття, збільшення прихованого безробіття та неповної зайнятості	2	3	2	6	5
Екологічні ризики					
Затоплення шахт та вихід токсичних шахтних вод на поверхню, проникнення у підземні води	3	3	2	8	6
Припинення роботи очисних споруд та пошкодження сховищ токсичних та радіаційних відходів	3	3	2	7	6
Забруднення атмосферного повітря та ґрунтів хімічними продуктами вибухів боєприпасів	3	3	2	9	6
Знищення значних площ лісів стихійними та умисними пожежами, стихійні рубки	2	3	2	6	5
Інституційні ризики					
Зниження якості освіти в регіоні внаслідок наявності комплексних проблем пов'язаних з трудовою міграцією, ускладненим доступом до навчальних закладів та перманентними військовими діями	2	3	2	7	5
Зниження якості та ефективності державного управління в регіоні	2	3	2	6	5

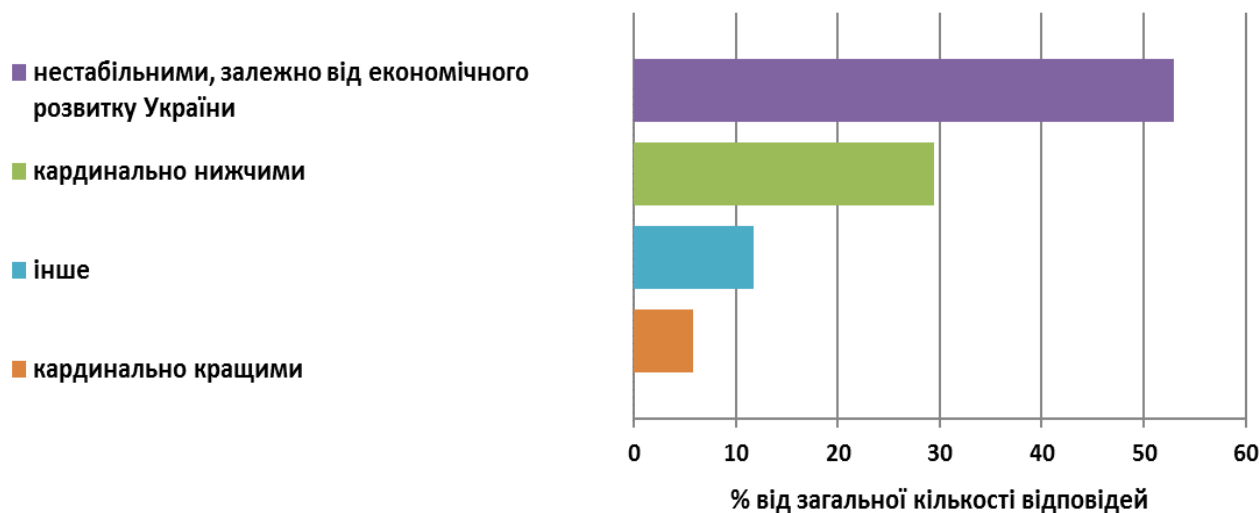
Таблиця 9

Динаміка інтегральних оцінок впливу ризиків на економіку Донецької та Луганської областей та України на 2018–2021 роки

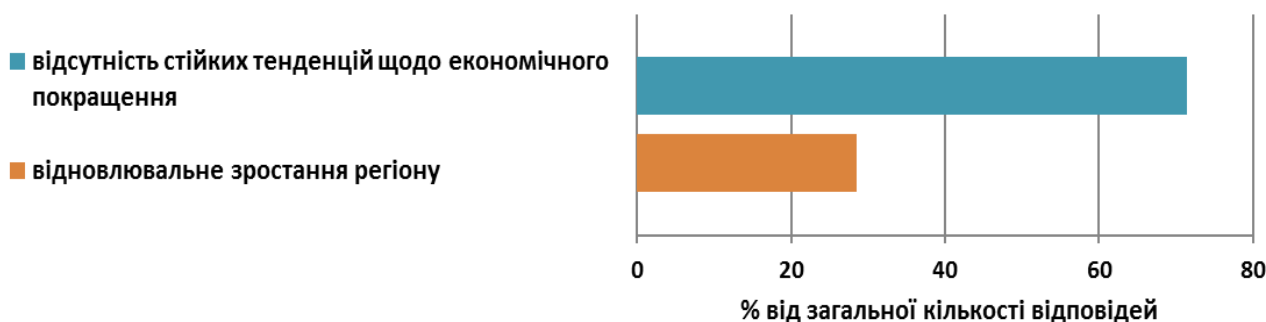
Ризики / явища	станом на 09 / 2017					станом на 05 / 2018				
	Оцінка вірогідності реалізації явища	Оцінка впливу явища на економіку областей	Оцінка впливу явища на економіку України	Інтегральна оцінка ризиків для областей	Інтегральна оцінка ризиків для України	Оцінка вірогідності реалізації явища	Оцінка впливу явища на економіку областей	Оцінка впливу явища на економіку України	Інтегральна оцінка ризиків для областей	Інтегральна оцінка ризиків для України
Геополітичні та зовнішні ризики										
Посилення гібридних загроз національній безпеці України, у т.ч. активне військово-протистояння на сході країни	2	3	2	5	4	2	3	2	5	5
Збільшення бар'єрів торгівлі та інвестицій між РФ та Україною, зокрема через введення санкцій	3	2	2	6	6	3	2	2	6	6
Неотримання запланованого фінансування від міжнародних донорів	2	2	2	4	3	2	2	2	4	3
Політичні ризики										
Відсутність політики щодо перспектив реінтеграції та розвитку Донецької та Луганської областей	2	3	2	6	5	2	3	2	6	4
Посилення протестних настроїв серед населення країни/регіону	2	2	2	4	4	2	2	2	4	4
Економічні ризики										
Відсутність стимулів збільшення диверсифікації зовнішніх ринків та виробництва	2	2	2	5	4	2	2	2	5	4
Збереження низької інвестиційної привабливості Донецької та Луганської областей	3	3	2	8	5	3	3	2	8	5
Відсутність нових масштабних інвестиційних проектів розвитку на території Донецької та Луганської областей	3	3	2	7	4	3	3	2	7	5
Дефіцит енергетичних ресурсів в країні (у т.ч. вугілля)	2	2	2	5	5	2	2	2	5	5
Соціальні ризики										
Зниження чисельності населення, висока смертність, низька народжуваність та від'ємна чиста регіональна міграція	3	3	2	8	6	3	3	2	8	7
Зростання безробіття, збільшення прихованого безробіття та неповної зайнятості	2	3	2	7	5	2	3	2	6	5
Екологічні ризики										
Затоплення шахт та вихід токсичних шахтних вод на поверхню, проникнення у підземні води	3	3	2	7	4	3	3	2	8	6
Припинення роботи очисних споруд та пошкодження сховищ токсичних та радіаційних відходів	2	3	2	6	4	3	3	2	7	6
Забруднення атмосферного повітря та ґрунтів хімічними продуктами вибухів боєприпасів	2	2	1	6	4	3	3	2	9	6
Знищення значних площ лісів стихійними та умисними пожежами, стихійні рубки	2	2	2	5	4	2	3	2	6	5
Інституційні ризики										
Зниження якості освіти в регіоні внаслідок наявності комплексних проблем пов'язаних з трудовою міграцією, ускладненим доступом до навчальних закладів та перманентними військовими діями	2	3	1	6	3	2	3	2	7	5
Зниження якості та ефективності державного управління в регіоні	2	3	2	5	4	2	3	2	6	5

Результати анкетного опитування щодо розвитку Донецької та Луганської областей у середньо та довгостроковій перспективі

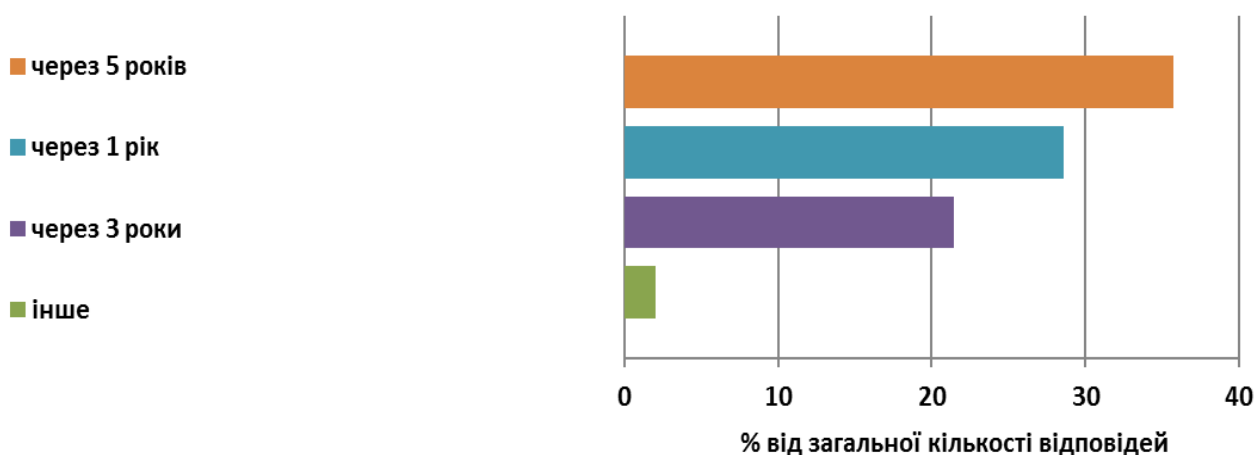
Питання 1. Рівень доходів населення та соціальне забезпечення регіонів були/залишаються?

Питання 2. У найближчі три роки Ви прогнозуєте:

Питання 3. Коли на Вашу думку відбудеться відновлення миру на сході України?

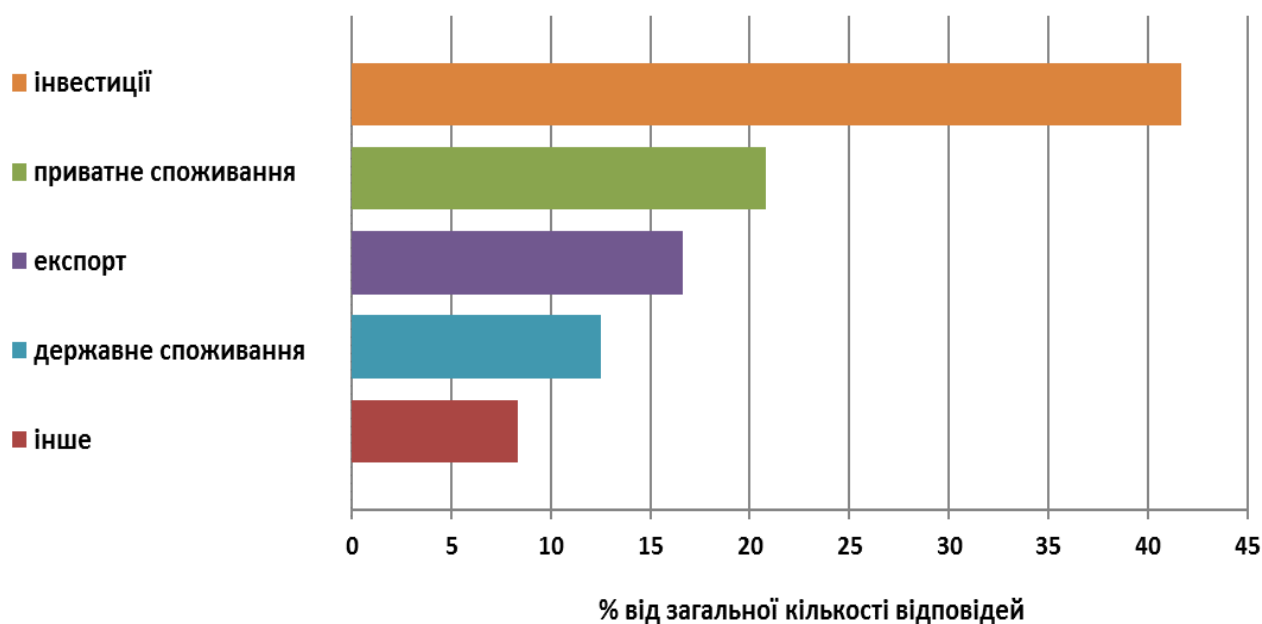

Позиція висловлена окремими експертами:

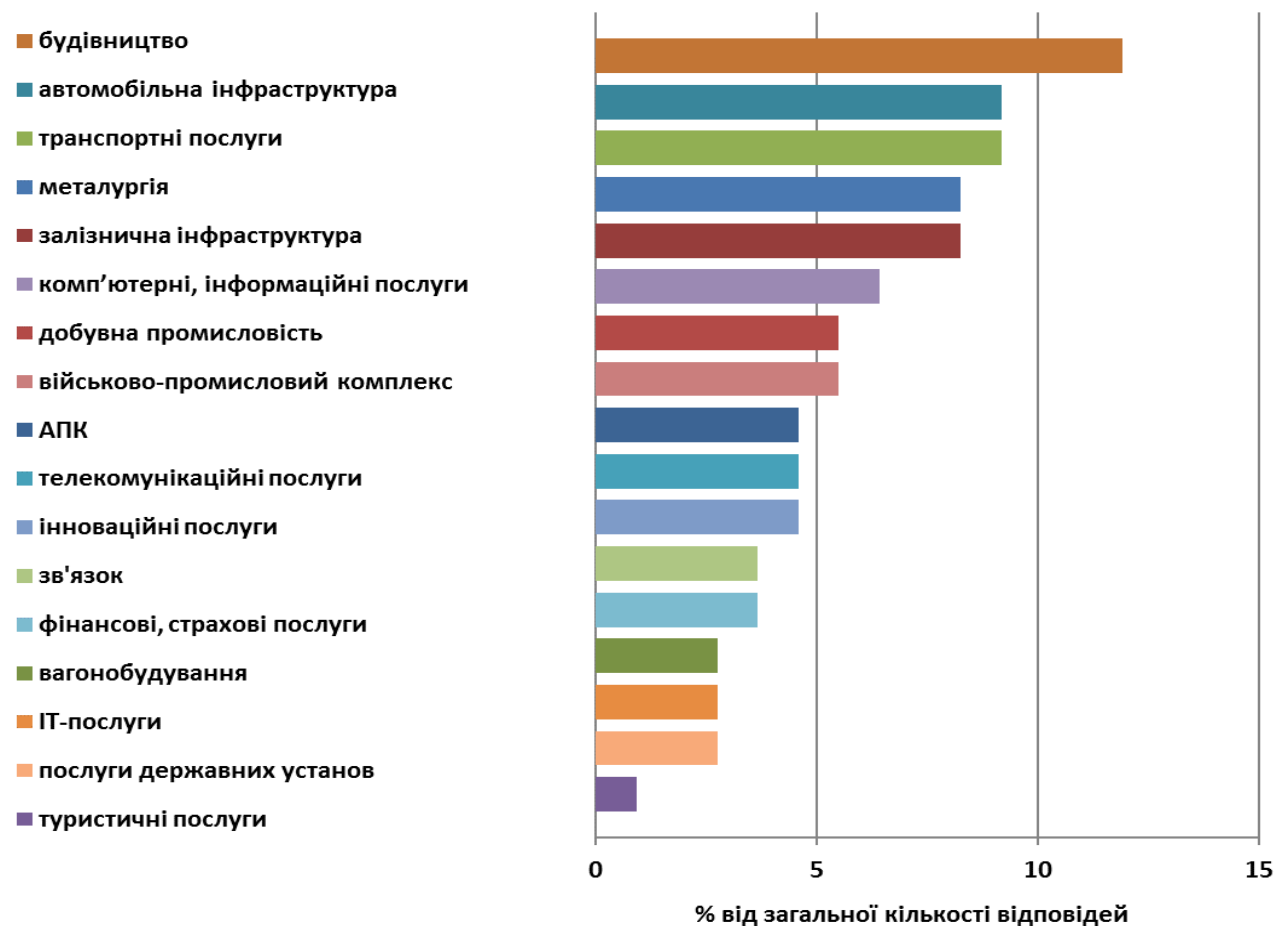
— Відновлення миру відбудеться зі зміною політичного керівництва в Росії.

Питання 4. Що стане драйвером відновлення економіки Донецької та Луганської областей у найближчі три роки?

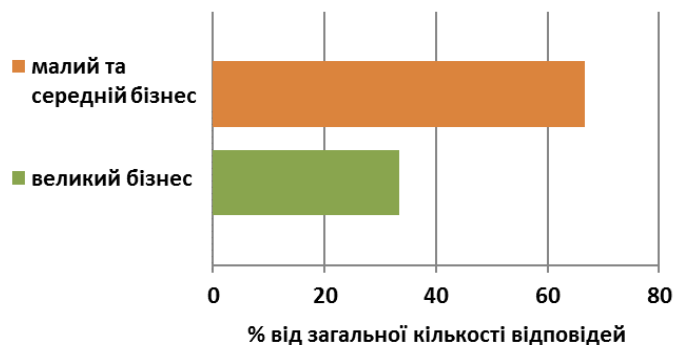
А. ЗА СКЛАДОВИМИ ПОПИТУ

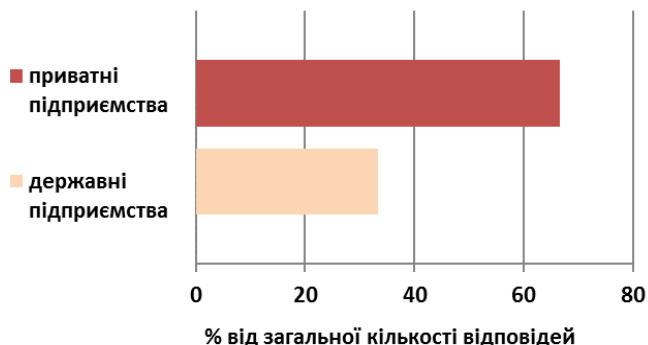
Б. ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

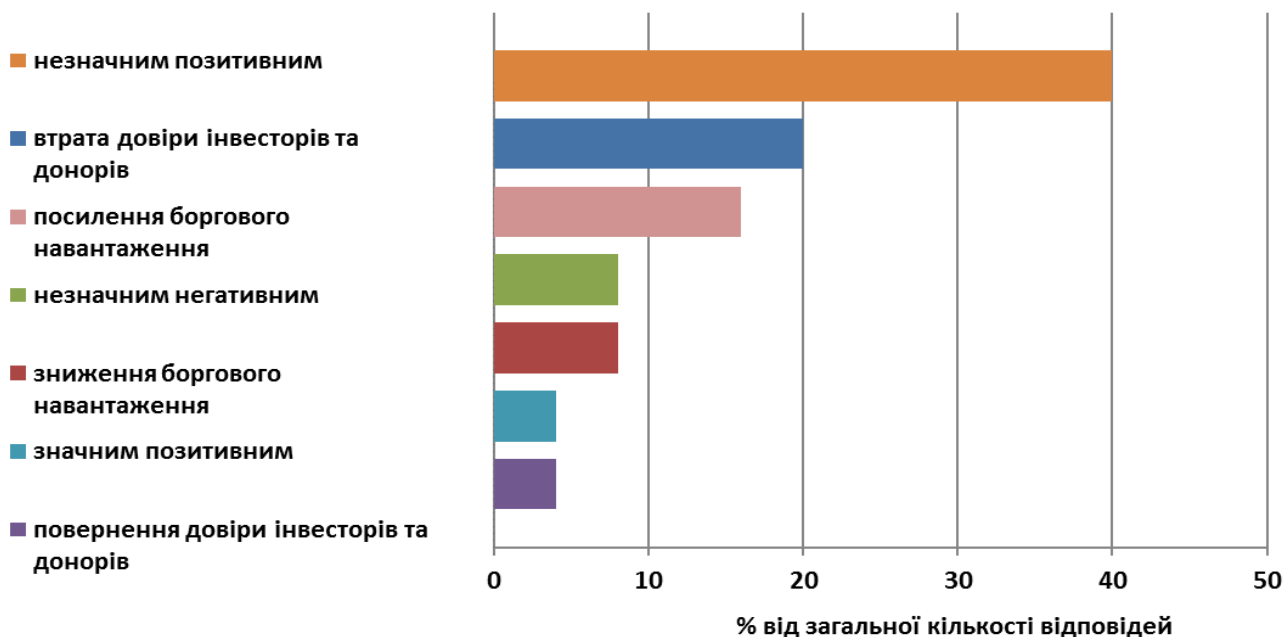
В. ЗА МАСШТАБОМ БІЗНЕСУ

Г. ЗА ФОРМОЮ ВЛАСНОСТІ

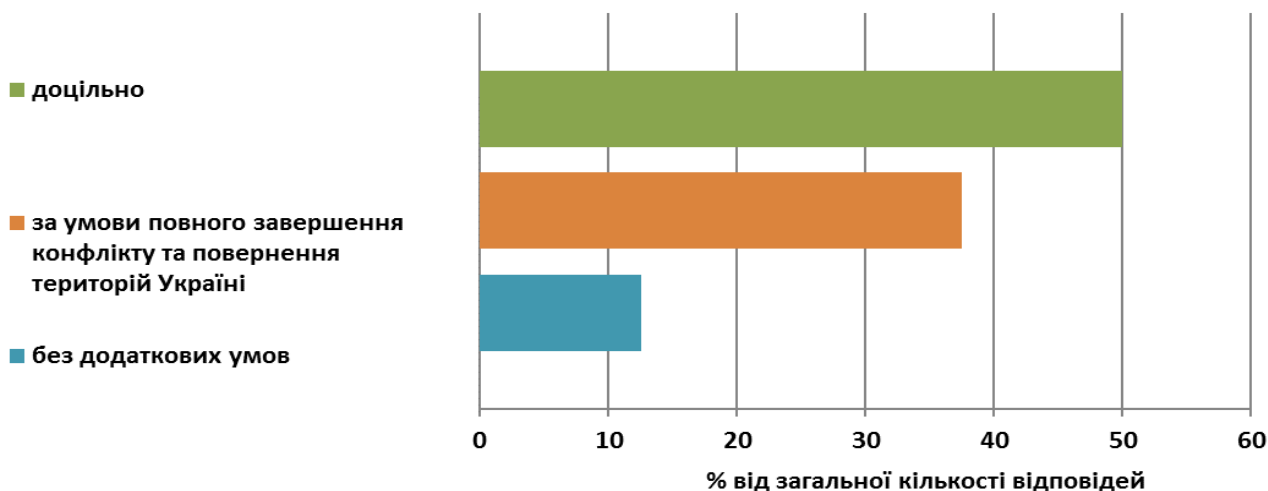

Питання 5. Яким буде внесок в економіку України цих регіонів в найближчі три роки?

Питання 6. Чи доцільно і які заходи економічної політики впроваджувати у найближчі три роки для "перезавантаження" економічного розвитку Донецької та Луганської областей?

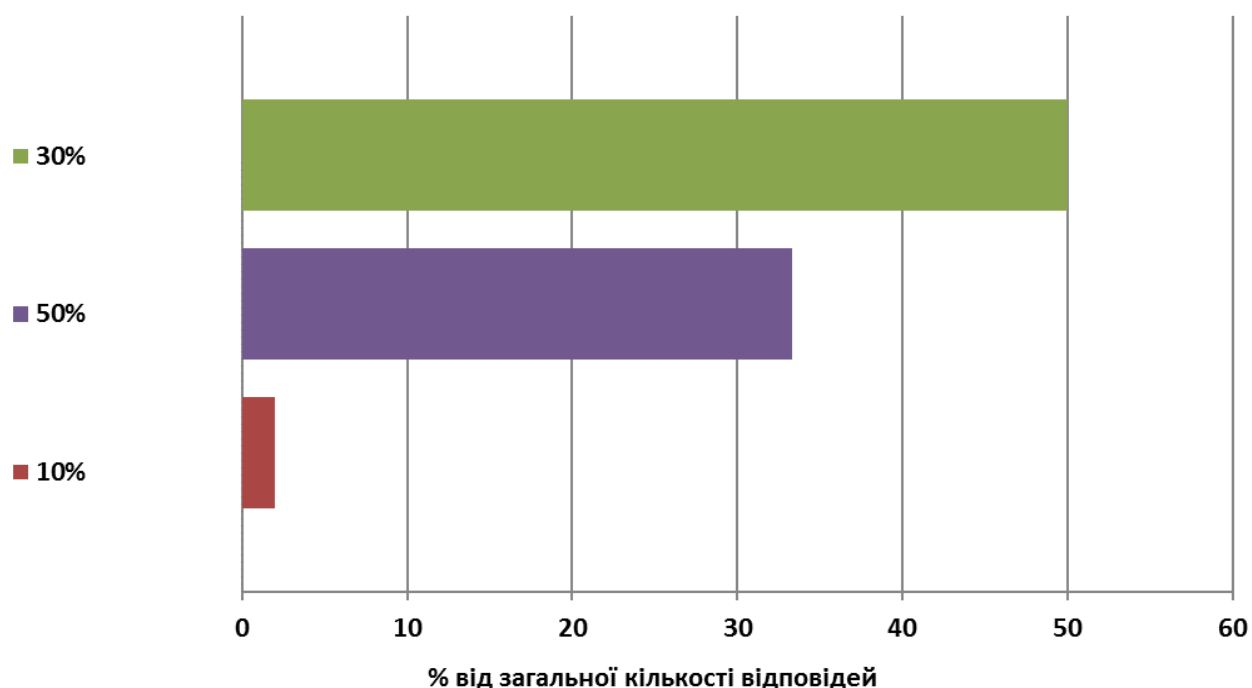
А. ДОЦІЛЬНІСТЬ

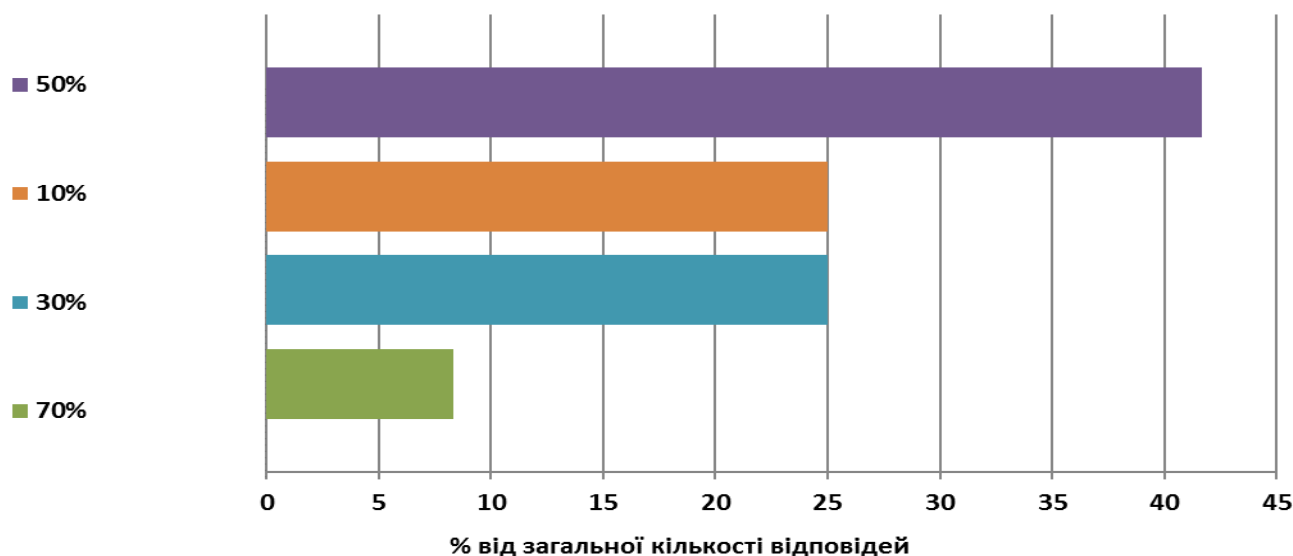
Б. ЗАХОДИ ПОЛІТИКИ

Позиція висловлена окремими експертами:

- Відновлення повного і безумовного контролю за державним та економічним кордонами.
- Створити умови для інноваційного розвитку, зокрема для формування і функціонування технопарків, бізнес-інкубаторів, еко-індустріальних парків.

Питання 7. Вірогідність початку реалізації проектів щодо відбудови постраждалих територій у період з 2018 по 2021 рік?

Питання 8. Вірогідність повернення населення та підприємців на територію Донецької та Луганської областей?

Позиція висловлена окремими експертами:

- Повернення населення та підприємців на територію Донецької та Луганської областей можливо за умови відновлення миру, розвитку промисловості та формування більшої за середню по Україні заробітної плати на підприємствах регіону.
- Можливо за умови організації економічного росту регіону та відновлення інфраструктури.

Питання 9. Яким Ви бачите майбутнє регіону (через 15 років)?

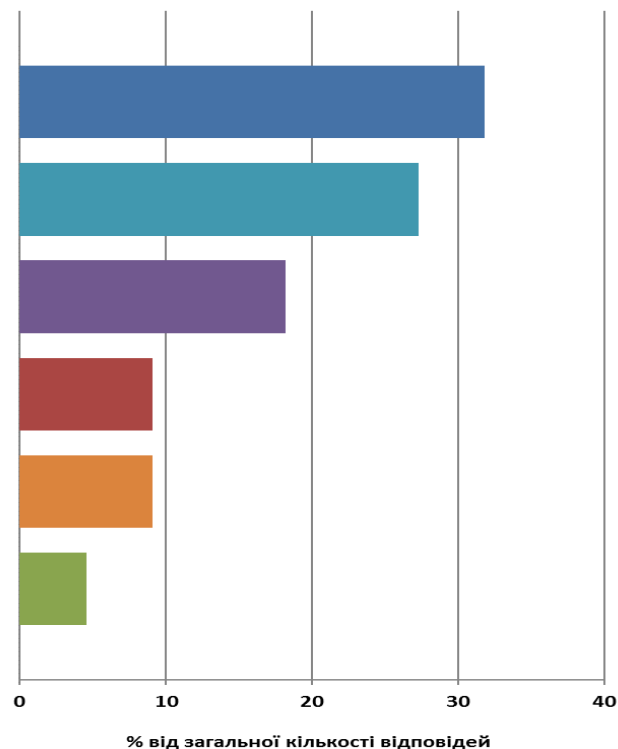

Позиція висловлена окремими експертами:

- Навіть при успішному подоланні економічних і фізичних руйнацій на території, де проходили військові дії, морально-етичні наслідки військових дій для цивільного населення будуть забуватися дуже повільно (40-50 років).
- Все залежатиме від часу відновлення повного контролю за державним кордоном України.
- Віддалені перспективи регіону суттєво залежать від статусу території, політичної волі Уряду та ефективності інвестиційних проектів.

Питання 10. Яким Ви бачите економічне майбутнє регіону (через 15 років)?

- "регіон з високотехнологічною та креативною економікою" на підконтрольній частині Донбасу та "олдленд" - на окупованих територіях
- "технозона" – економічно розвинений регіон – лідер впровадження новітніх технологій та економічних змін
- "креативна економіка" – економічно розвинений регіон – територія, вільна для творчості де створені передумови для розвитку стартапів, венчурного фінансування, креативного мислення та виробництва. Демографічно наймолодший регіон в країні.
- інше
- "назад у минуле" – економічно слабо розвинений регіон, де продовжують екстенсивно експлуатувати базові галузі промисловості та сільське господарство
- "олдленд" – депресивний регіон, де проживає більшою мірою сільське населення пенсійної вікової групи

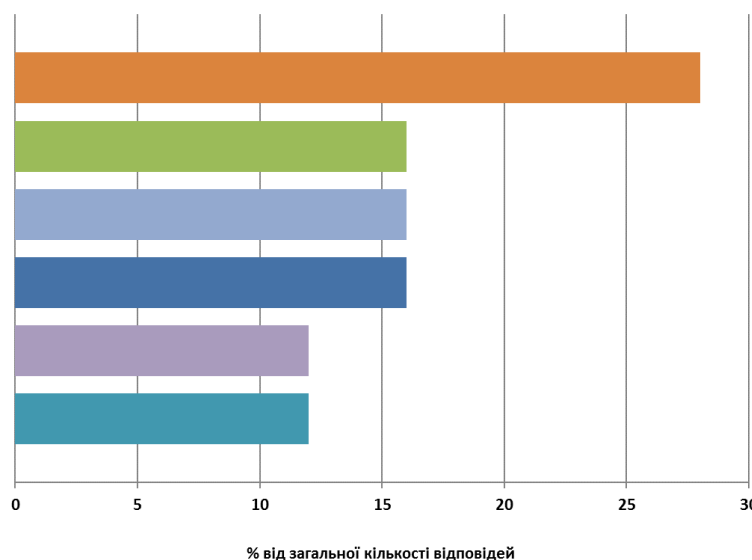

Позиція висловлена окремими експертами:

- Регіон за певних умов може стати дуже привабливим для створення інноваційних систем та побудови системи захисту від корупції, але за умови відновлення контролю за державним та економічним кордонами України.

Питання 11. Яким буде внесок в економіку України цих регіонів в майбутньому?

- незначним позитивним
- формуючим якісно новий потенціал розвитку України
- повернення довіри інвесторів та донорів
- посилення боргового навантаження
- значним позитивним
- втрата довіри інвесторів та донорів

Позиція висловлена окремими експертами:

- Регіон поверне собі економічний статус, який він мав до початку військового конфлікту. «Економічного дива» на цій території не відбудеться через підвищені ризики конфліктів.
- Все залежатиме від відновлення контролю за державним кордоном та економічної політики розвитку.

